

Τα μανταμαδιωτκά

ΚΩΔΙΚΟΣ
3717

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τακ. Γραφείο
ΚΕΜΠΑΘ
Αριθμός Άδειας
5242

ΤΕΥΧΟΣ 144 / ΧΡΟΝΟΣ 37^{ος} / ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ- ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΘΗΝΑ 2015

Το έθιμο της ταυροθυσίας στο πανηγύρι του Ταξιάρχη είναι βαθιά ριζωμένο στη συνείδηση των Μανταμαδιωτών

**ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΠΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗΣ ΠΙΤΑΣ ΣΤΗΝ
ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ**

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΠΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗΣ ΠΙΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Οίκημα πίσω από το καφενείο του Κοπριτέλη. Εδώ στεγάστηκε για πρώτη φορά ο συνεταιρισμός. Από το άρθρο του Μηνά Βαξεβάνη: ΙΔΡΥΣΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ (σελ. 14)

Στο σπίτι του Γρηγόρη και της Στέλλας Αρβανιτάκη Από το άρθρο του Μιχάλη Καπιωτά: Αρκετό καιρό πριν... (σελ. 12-13)

ΜΕ ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΕΓΙΝΕ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΗ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Στην κατάμεστη αίθουσα του Συλλόγου μας, όπου πραγματικά επικράτησε το αδιαχώρητο, γιορτάστηκε με μεγάλη επιτυχία το πανηγύρι του Ταξιάρχη.

Παραβρέθηκαν ο βουλευτής Λέσβου του ΚΚΕ Σταύρος Τάσος, ο περιφερειακός σύμβουλος της Λαϊκής Συσπείρωσης Στρατής Κόρακας, ο πρόεδρος της ΟΛΣΑ Χριστόδουλος Τσακιρέλλης, ο αντιπρόεδρος της ΟΛΣΑ Νεκτάριος Βακάλης, ο λογοτέχνης-γιατρός Μάκης Αξιώτης, ο λογοτέχνης Δημήτρης Νικορέτζος, ο ταμίας της ΟΛΣΑ και πρόεδρος του Παγγερωτικού Στρατής Χατζηχρήστος, τα μέλη του ΔΣ της ΟΛΣΑ Παναγιώτης Πελεκάνος, Λευτέρης Ζυμπουνούμης και Θεόδωρος Αποστόλου, η πρόεδρος του Πολιτιστικού Συλλόγου Πλωμαρίου «Το Πόλιον» Μυρσίνη Βαρτή-Ματαράγκα και πολλοί συγχωριανοί και συντοπίτες.

Η πρόεδρος του Συλλόγου μας Μένη Κουρδουσά,

αφού καλωσόρισε τα μέλη και τους φίλους του Συλλόγου μας και αφού αναφέρθηκε εν συντομία στην επέτειο της Αντιφασιστικής Νίκης των Λαών (9 Μάη) καθώς και στην γιορτή της Μητέρας (10 Μάη), αναφέρθηκε εκτενώς στη σημασία του Πανηγυριού του Ταξιάρχη σαν έθιμο που τηρείται επί πολλούς αιώνες και ότι το έθιμο πρέπει να διατηρηθεί στην αρχική του μορφή.

Στη συνέχεια ακολούθησε γλέντι με άφθονους παραδοσιακούς μεζέδες, γεμιστά αρνιά και ούζο και χορός με τους παραδοσιακούς σκοπούς που έπαιξε η ορχήστρα.

Τα αρνιά προσέφεραν οι Αποίκου Ολυμπία, Ζαφειρίου Μαρία, Γιάννης Δεληγιαννίδης και ο Σύλλογος, ενώ τα μαγείρεψαν οι Αποίκου Ολυμπία, Άννα Δεμερτζή-Βαμβουρέλλη, Βεμβέτσου Αθηνά και Ζαφειρίου Μαρία, τους οποίους και ο Σύλλογός μας ευχαριστεί.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΜΑΝΤΑΜΑΔΟΥ

Φέτος, στο πανηγύρι των Μυροφόρων, του Ταξιάρχη στον Μανταμάδο, για πρώτη φορά μετά από αιώνες, δεν τελέστηκε το έθιμο της θανάτωσης του ταύρου στον προαύλιο χώρο της εκκλησίας για την παρασκευή του πατροπαράδοτου κισκέκ στο κουρμπάνι του Μανταμάδου, απαγορεύτηκε μετά από διαμαρτυρίες φιλοζωικών οργανώσεων από την Εισαγγελία Πρωτοδικών Λέσβου, η οποία απειλούσε με συλλήψεις.

Η συζήτηση για τη διατήρηση ή μη του εθίμου δεν αποτελεί μόνο θέμα λατρευτικής πίστης, μα η κατάργησή του αποτελεί πλήγμα πολιτισμικό, ιστορικό, εθνοπολιτισμικό, και ανθρωπολογικό, καθαρά δηλαδή επιστημονικό. Η επιβίωση των πανάρχαιων εθίμων είναι πλούτος επιστημονικός, φωνή παρελθόντος πανάκριβη, ανεκτίμητη, παλμός που χτυπά αιώνες και στην ιστορική καταγραφή δε χωρά κριτική. Η συμμετοχή του στεφανωμένου ταύρου στο λατρευτικό έθιμο αποτελεί ζωντανή αναπαράσταση της πολιτισμικής διαδρομής μέσα στους αιώνες τόσο ειδωλολατρικών, όσο και παλαιοχριστιανικών μα και σύγχρονων θρησκευτικών λατρευτικών εκδηλώσεων. Είναι γλαφυρή αναπαραγωγή μιας πορείας πολιτισμών μέσα στους αιώνες και για το λόγο αυτό έχει τεράστια λαογρα-

φική, ιστορική και επιστημονική αξία. Σε ελάχιστα μέρη της Ελλάδας (Δράμα, Σέρρες, Έβρος, Ίμβρος, Σπάτα) και σε αρκετά χωριά της Λέσβου (Αγία Παρασκευή, Πηγή, Κώμη κ.α.) έχει επιβιώσει αυτό το έθιμο, το κουρμπάνι, όμως η ύπαρξή του σε όλα αυτά τα μέρη αποδεικνύει ότι οι ιστορικές του ρίζες είναι βαθιές, και για το λόγο αυτό αποτελεί ανεκτίμητη κληρονομιά που χρειάζεται να διατηρηθεί ζωντανή και να μην θυσιαστεί στο όνομα του μεταμοντερνισμού και της ισοπεδωτικής αντίληψης της διαχείρισης του πολιτισμού.

Οι αιτιάσεις για τη βαρβαρότητα του εθίμου, την προσβολή της αισθητικής, της ευπρέπειας, του μη σεβασμού στον πόνο του ζώου, της συναισθηματικής παραβίασης των ατόμων που παρακολουθούν είναι τόσο μικρές μπροστά στη δύναμη της επιβίωσης της ιστορικής μνήμης, με την έννοια του επιστημονικού λαογραφικού ενδιαφέροντος, αλλά και της δύναμης της λαϊκής σοφίας που πριν αναπτύξει την επιστήμη είχε ανακαλύψει τρόπους διαχείρισης των εσωτερικών ανθρώπινων διαδικασιών μέσα από τις πολιτισμικές εκδηλώσεις. Η συμμετοχική διαδικασία του εθίμου τη στιγμή της θανάτωσης δεν έχει αναγκαστικό χαρακτήρα και ασφαλώς περιορίζεται στη θέαση,

ενώ δράση αναλαμβάνουν κατά βάση οι επαγγελματίες του χώρου (σφαγείς, εκδορείς και επαγγελματίες κρεοπώλες). Επιπλέον πρέπει να σημειωθεί ότι ο ταύρος πρώτα θανατώνεται με πιεστικό όπλο, όπως στο σφαγείο και μετά τεμαχίζεται, ο χώρος είναι απομονωμένος και πλακόστρωτος ενώ μετά τον τεμαχισμό το κρέας πηγαίνει κατευθείαν στα καζάνια για μαγείρεμα, με τον τρόπο αυτό τηρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις όπως αυτές επιβάλλονται από την ισχύουσα νομοθεσία.

Η άρνηση της ιστορικότητας της πολιτισμικής μας κληρονομιάς αποτελεί έλλειψη ιστορικής μνήμης και άρνησης της κοινωνικής ελληνικής πραγματικότητας. Η αναγκαιότητα της συνέχισης του εθίμου δεν είναι μια πολιτισμική εμμονή, δεν είναι η εμμονή στη βαρβαρότητα, δεν είναι η βαλβίδα ασφαλείας σε μια ψυχή που βράζει, σε μια κοινωνία που βράζει και δεν εξευμενίζεται με την προστασία της ιδιωτικότητας του ταύρου που σφαγιάζεται, αλλά με το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας που οδηγείται στην αυτοκτονία από την φτώχεια. Η συνέχιση του εθίμου είναι η συνέχιση της παραδοσιακής ζωής της κοινότητας, μιας κοινότητας που διαφέρει από την ομοιομορφία του σύγχρονου ισοπεδωτικού παγκοσμιοποιημένου κανιβαλισμού, που έχει καταφέρει να αγωνίζεται για το αύριο με φρέσκια ματιά, πατώντας τα πόδια της στις ζωντανές μνήμες του χτες, με μια ισορροπία που όσοι δεν την έχουν βιώσει δύσκολα κατανοούν.

Το χωριό μας, ο Μανταμάδος, είναι ένα ζωντανό χωριό που κρατά τους κατοίκους του στον τόπο τους και είναι κατά βάση κτηνοτροφικό. Η οικονομία του στηρίζεται κατά μεγάλο βαθμό στην κτηνοτροφία, οι κάτοικοί του εκτρέφουν τα ζώα, συνδέουν τη ζωή τους, την τύχη τη δική τους και των οικογενειών τους με την εκτροφή και εκμετάλλευσή των προϊόντων που παράγονται από αυτά. Εμείς οι κάτοικοι αυτού του τόπου έχουμε μεγαλώσει μέσα στα ζώα. Έχουμε ταΐσει, με το μπιμπερό ζωό που δεν το θήλασε η μάνα του, έχουμε κλάψει για ζωό που χάθηκε. Αν υπάρχει άνθρωπος που αγαπάει τα ζώα, αυτός είναι ο κτηνοτρόφος!

Ο κτηνοτρόφος αγαπάει τα ζώα και είναι υπεύθυνος γι' αυτά με την έννοια της αφοσίωσης. Είναι υπεύθυνος για την τροφή τους, τη στέγη τους, την υγεία τους, την περιθαλψή τους. Η εκτροφή ζώων αποτελεί μεγάλη δέσμευση που περιλαμβάνει καθημερινή και ανελλιπή φροντίδα. Μα ο κύκλος της ζωής, της ζωής μας, περιλαμβάνει και την κρεατοφαγία, για όσους την επιλέγουν ως διατροφική συνήθεια, για την πλειοψηφία δηλαδή των ανθρώπων σε αυτόν εδώ τον πλα-

νήτη και ασφαλώς για τους περισσότερους Έλληνες. Και εμείς οι Μανταμαδιώτες είμαστε φημισμένοι για τα κτηνοτροφικά μας προϊόντα, για το αγνό κρέας, το τυρί, το γιαούρτι. Και στον κύκλο αυτό της ζωής υπάρχει και η θανάτωση, ο τεμαχισμός των ζώων πριν την κατανάλωσή τους, δεν έχει βρεθεί, προς το παρόν τουλάχιστον, άλλος πιο ανώδυνος τρόπος. Η θανάτωση του ταύρου στο έθιμο του χωριού μας για πολλές δεκαετίες τώρα γίνεται αφού ο ταύρος έχει ήδη χάσει τη ζωή του με τον προβλεπόμενο για τις περιστάσεις τρόπο (δια του πυροβολισμού με πιεστικό πιστόλι) πριν την αφαιμάξη και τον τεμαχισμό του.

Εμείς είμαστε άνθρωποι της αγροτιάς, της γεωργίας, μα κυρίως της κτηνοτροφίας, είμαστε περήφανοι που στηρίζουμε έτσι την οικονομία του τόπου και της χώρας μας, που καταφέραμε έτσι να μεγαλώσουμε τα παιδιά μας, με αγάπη, πόνο και σεβασμό για τη γη μας, τα ζώα της, τη ζωή μας, που καταφέραμε να κρατήσουμε ζωντανή την κοινότητά μας, που στηρίζουμε καθημερινά την περιφέρειά μας. Τη ζωή αυτή την κάνουμε παράδοση, τραγούδι, χορό, παραμύθι, ποίηση, πολιτισμό, έτσι συνεχίζουμε, έτσι ζούμε.

Έχουμε την πίστη μας, τη λατρεία μας, είμαστε φημισμένοι και γι' αυτό. Χιλιάδες πιστοί από όλη τη χώρα έρχονται να προσκυνήσουν τον Άγιο Ταξιάρχη μας, την ανάγλυφη εικόνα του, έρχονται στη χάρη του, με όλα τα μέσα ακόμα και με τα πόδια πολλές φορές περπατώντας για ώρες, να πάρουν από τη δύναμή του, να παρακαλέσουν, να τάξουν, να ελπίσουν, να έχουν να περιμένουν. Το προσκύνημα που έχει επιβιώσει παρά τις δυσκολίες των ανθρώπων επί πάνω από 100 χρόνια διαρκούσε το λιγότερο 4 ημέρες και ήταν επιτακτική ανάγκη οι προσκυνητές που είχαν μαζί τους μόνο ξηρά τροφή να ξεκουραστούν και να φάνε, την ανάγκη αυτή ήρθε να καλύψει και η επιβίωση αυτού του πανάρχαιου εθίμου. Οι Μανταμαδιώτες έταζαν λοιπόν στη χάρη του Αγίου υπέρ υγείας των οικογενειών τους την κάλυψη των εξόδων για την Παρασκευή των φαγητών.

Είμαστε φημισμένοι όμως και για τα όμορφα πανηγύρια μας, τα αυθεντικά, που ζήσαν μέσα στους αιώνες, που τα κρατήσαμε ζωντανά, τα φροντίσαμε όπως φροντίζουμε τους γονιούς μας και τους παππούδες μας, τα σεβόμαστε, τα αγαπάμε, δεν τα αναπαράγουμε ως θέαμα τουριστικό. Περηφανευόμαστε για τη ζωή μας και την τιμάμε, δεν την κρύβουμε, δεν ντρεπόμαστε γι' αυτή και δεν θα μας κάνει κανείς να ντραπούμε για τα έθιμά μας, τα επαγγέλματά μας, την παράδοσή μας, τη ζωή μας.

Εμείς, οι κάτοικοι του Μανταμάδου, της Λέσβου,

της Ελλάδας –καθώς το κουλμπάνι ή κουρμπάνι, όπου ο ταύρος κατέχει κεντρική θέση, δεν αποτελεί τοπικό έθιμο- δηλώνουμε ότι τα παραδοσιακά έθιμα είναι ανάγκη να προφυλάσσονται και να διέπονται από διαφορετική νομική κάλυψη από εκείνη που ισχύει για την καθημερινή πρακτική και αντιδρούμε στην κατάργηση του εθίμου. Αντιδρούμε στην συκοφάντηση του τόπου και των κατοίκων του, αντιδρούμε στην σπύλωση του χωριού μας, των κατοίκων του και ολόκληρου του νησιού. Σήμερα το μένος συγκεντρώνει η θανάτωση του ταύρου, αύριο οι ιπποδρομίες, μεθαύριο τι, το πασχαλινό αρνί;

Ζητάμε από τον Δήμο Μυτιλήνης, την Αρχιεπισκοπή, την Αρχαιολογική Υπηρεσία, την Ακαδημία

Αθηνών, το Υπουργείο Πολιτισμού, και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, την προστασία και διασφάλιση του εθίμου μας, στο πανηγύρι του Μανταμάδου, της Αγίας Παρασκευής, της Πελόπης, των Μιστεγγών, της Πηγής και Κώμης, της Αγιάσου και της Σκάλας Καλλονής, καθώς αυτά είναι τα χωριά που θα ακολουθήσει η κατάργηση του εθίμου.

Απαιτούμε να σταματήσει ο διασυρμός του νησιού και η δυσφήμισή του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, έτσι ώστε να πληγεί ο τουρισμός των «βανδάλων, βάρβαρων κ.α.». Κατά πόσο ισχύουν αυτοί οι χαρακτηρισμοί το αποδεικνύουν η ιστορία του τόπου και η καθημερινότητα των κατοίκων του.

ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ 27ΗΣ ΕΚΛΟΓΟΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΛΕΣΒΙΑΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ (ΟΛΣΑ)

1. ΤΣΑΚΙΡΕΛΛΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ –ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ (ΦΙΛΙΑ)
2. ΒΑΚΑΛΗΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ ΚΑΙ ΝΕΟΣ ΕΚΛΕΓΕΙΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ (ΜΕΣΟΤΟΠΟΣ)
3. ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ ΜΑΝΩΛΗΣ ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΟΛΣΑ-ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ (ΒΑΤΟΥΣΑ)
4. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΚΑΜΝΙΩΤΩΝ-ΜΕΛΟΣ ΔΣ ΟΛΣΑ-ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
5. ΒΑΣΙΛΟΓΛΟΥ ΦΩΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΜΕΣΟΤΟΠΙΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
6. ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΤΑΜΙΑΣ ΟΛΣΑ-ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΠΑΓΓΕΡΩΤΙΚΟΥ
7. ΤΣΙΡΓΙΑΝΝΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΚΡΑΣΙΟΥ «Ο ΠΛΑΤΑΝΟΣ» - ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟΣ ΟΛΣΑ
8. ΑΔΑΛΗ ΒΟΥΛΓΑΡΑΚΗ ΠΕΛΑΓΙΑ ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΟΛΣΑ-ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΣ
9. ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΗ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΗΘΥΜΝΑΙΩΝ ΑΘΗΝΑΣ " Η ΜΗΘΥΜΝΑ" ΑΝΑΠΛ. ΤΑΜΙΑΣ ΟΛΣΑ
10. ΚΟΥΣΚΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΛΕΣΒΟΥ – ΑΘΗΝΑΣ ΜΕΛΟΣ ΔΣ ΟΛΣΑ
11. ΚΟΥΡΔΟΥΣΑ ΜΕΝΗ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΜΑΝΤΑΜΑΔΙΩΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ ΣΥΝΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ
12. ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΜΑΝΤΑΜΑΔΙΩΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΣΥΝΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ
13. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ ΜΑΡΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΜΑΝΤΑΜΑΔΙΩΤΩΝ-ΔΑΣΚΑΛΑ
14. ΖΥΜΠΟΥΝΟΥΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΜΕΛΟΣ ΔΣ ΟΛΣΑ ΕΡΕΣΣΟΣ
15. ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΕΦΟΡΟΣ ΜΕΛΕΤΩΝ & ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΟΛΣΑ -ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΟΣ- ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΣ ΜΗΧ.-ΓΕΡΑ
16. ΚΟΠΡΙΤΕΛΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΑΜΙΑΣ ΜΑΝΤΑΜΑΔΙΩΤΩΝ-ΔΑΣΚΑΛΟΣ -ΣΥΝΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ Π.Ε. ΒΥΡΩΝΑ - ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ – ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ «ΡΟΖΑ ΙΜΒΡΙΩΤΗ»
17. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΕΛΟΣ ΔΣ ΟΛΣΑ - ΓΕΡΑ
18. ΚΑΤΣΑΜΑΤΣΑ ΒΑΪΤΣΑ ΣΥΝΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ ΑΝΤΙΣΣΑ
19. ΒΑΛΗΛΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ ΜΕΣΟΤΟΠΟΣ
20. ΚΑΤΣΑΜΑΤΣΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
21. ΣΑΚΕΛΑΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΥΝΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ ΑΝΤΙΣΣΑ
22. ΒΑΖΙΓΙΑΡΝΤΖΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΥΝΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ ΒΑΤΟΥΣΑ
23. ΠΑΠΑΣΤΣΙΚΗΣ ΦΩΤΙΟΣ ΣΥΝΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ ΠΤΕΡΟΥΝΤΑ
24. ΑΧΛΙΟΠΙΤΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΝΑΥΠΗΓΟΣ ΕΡΕΣΣΟΣ
25. ΜΠΩΖΟΥ ΜΑΡΙΑ ΣΥΝΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΣ
26. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΙΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ- ΤΟΠΟΓΡΑΦΟΣ-ΜΑΝΤΑΜΑΔΟΣ
27. ΨΑΡΡΑΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΣΥΝΕΔΡΟΣ ΟΛΣΑ ΠΛΩΜΑΡΙ
28. ΑΡΑΠΕΚΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗ
29. ΚΑΜΤΣΙΟΣ ΘΩΜΑΣ

Η αξία της πολιτισμικής ανθρώπινης δραστηριότητας

Βάσια Ιγνατίου Καραμανώλη

Η αλήθεια είναι ότι πολλή η συζήτηση για τη σφαγή του ταύρου, πολύ κριτική, πολύ επίκριση... την ακούω και αναλογίζομαι πόση υποκρισία... κάποιοι διεκδικούν το μονοπώλιο της ευαισθησίας για τον πόνο του ζώου, ενώ είναι κρεατοφάγοι... η ευαισθησία εξαντλείται στον τόπο σφαγής του ζώου και όχι στην ίδια τη σφαγή... είναι αρκετό να μην είναι σε κοινή θέα... Δεν γνωρίζω να υποχρεώνεται κανείς να παραβρεθεί κάτω από τον πλάτανο την ώρα της σφαγής χωρίς τη βούλησή του... πλειοδοτούν για την αγάπη προς τα ζώα χωρίς σεβασμό στους ανθρώπους του μόχθου και του μεροκάματου που από επιλογή έχουν συνυφάνει τη ζωή τη δική τους και των οικογενειών τους με την εκτροφή και τη φροντίδα των ζώων!

Αυτή η κοινωνικά και πολιτειακά μονόπλευρη επιλεκτική ανεξιθρησκία με ενοχλεί αισθητικά και ιδεολογικά. Σέβομαι όσους πιστεύουν σε κάποιο άλλο θρησκευμα, και δεν ασχολούμαι με το θρησκευτικό τους τελετουργικό γιατί δεν με φοβίζει, δεν νιώθω απειλή και είναι ελεύθεροι να εκφράζουν την πίστη τους, εκτός αν απειλούνται ανθρώπινες ζωές, ή τη μη πίστη τους, αν αυτό τους εκφράζει. Το ίδιο λοιπόν χρειάζεται να διεκδικούμε και για τις πανάρχαιες λατρευτικές παραδόσεις που εκφράζουν μια μεγάλη μερίδα του κόσμου, στηρίζουν την ιστορία, τον πολιτισμό και τις ρίζες ενός τόπου, στηρίζουν την κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική ζωή του, διατηρούν το χαρακτήρα και την αυθεντικότητα των ανθρώπων, δίνουν κίνητρο σε μια ολόκληρη κοινωνία να αναπνέει.

Η συζήτηση για τη διατήρηση ή μη του εθίμου δεν αποτελεί μόνο θέμα λατρευτικής πίστης, μα η κατάργησή του αποτελεί πλήγμα πολιτισμικό και επιστημονικό. Η επιβίωση των πανάρχαιων εθίμων είναι πλούτος επιστημονικός, φωνή παρελθόντος πανάκριβη, ανεκτίμητη, παλμός που χτυπά αιώνες και στην επιστημονική καταγραφή δε χωρά κριτική. Η σφαγή του ταύρου αποτελεί ζωντανή αναπαράσταση της πολιτισμικής διαδρομής μέσα στους αιώνες τόσο ειδωλολατρικών, όσο και παλαιοχριστιανικών μα και σύγχρονων λατρευτικών εκδηλώσεων. Είναι γλαφυρή αναπαραγωγή μια πορείας πολιτισμών μέσα στους αιώνες και για το λόγο αυτό έχει τεράστια λαογραφική και επιστημονική αξία.

Οι αιτιάσεις για την προσβολή της αισθητικής,

της ευπρέπειας, του σεβασμού στον πόνο του ζώου, της συναισθηματικής παραβίασης των ατόμων που παρακολουθούν είναι τόσο μικρές μπροστά στη δύναμη της επιβίωσης της ιστορικής μνήμης με την έννοια του επιστημονικού λαογραφικού ενδιαφέροντος, αλλά και της δύναμης της λαϊκής σοφίας που πριν αναπτύξει την επιστήμη είχε ανακαλύψει τρόπους διαχείρισης των εσωτερικών ανθρώπινων διαδικασιών μέσα από τις πολιτισμικές εκδηλώσεις.

Η ζωή έχει δύο πλευρές, έχει τη μέρα και το φως, τη χαρά και τη ζωή, μα συνάμα έχει τη νύχτα και το σκοτάδι, τη λύπη και το θάνατο. Επιβιώνουμε εξισορροπώντας ανάμεσα σε αυτά τα δύο άκρα και αυτό το νιώθουμε καθημερινά στη ζωή, η χαρμολύπη είναι μέρος της ζωής μας, αυτό το βλέπουμε σε όλες τα πολιτιστικά προϊόντα. Στη θρησκεία και την πίστη, ο παράδεισος και η κόλαση αναπαριστούν ακριβώς τα δύο ανθρώπινα συναισθηματικά άκρα, τη χαρά και τη λύπη, την ελπίδα και το φόβο και συμβολίζονται με ποικίλους τρόπους ανά θρησκεία και αποτελούν εξωτερική της εσωτερικής, συναισθηματικής – ψυχικής ανθρώπινης διαδικασίας. Στην περίπτωση του Μανταμάδου, ο Άγιος Ταξιάρχης είναι πολεμιστής και ψυχοπομπός, αμύνεται με το σπαθί του, επιτίθεται στους εχθρούς και προστατεύει τους ντόπιους, ενώ στον ίδιο ναό φιλοξενείται και η φτωχή πλευρά του ίδιου νομίματος, της διαδικασίας δηλαδή της ζωής, ο αρχάγγελος Γαβριήλ, ζωοδότης, που πρόσφερε τον κρίνο ώστε να τελεστεί η παρθενογένεση του Ιησού, κι έτσι η ψυχή γαληνεύει, δε φοβάται τόσο, επικοινωνεί το φόβο του θανάτου, τον αντιπαραβάλλει με την ελπίδα της ζωής και νιώθει κουράγιο ώστε να συνεχίσει να ζει.

Τα λαϊκά παραμύθια και οι λαϊκές παραδόσεις μιλούν για τα δύο άκρα κάνοντάς τα ανθρώπινες φιγούρες. Μιλούν για το καλό και το κακό με τόση απλότητα, για το όμορφο και το άσχημο, για το δίκαιο και το άδικο, για το ηθικό και το ανήθικο και διαπραγματεύονται με αυτόν τον τρόπο όλες τις εσωτερικές ανθρώπινες εντάσεις, τα εμπόδια, τις ενοχές, τα εξωτερικεύουν και με τον τρόπο αυτό τα εκτονώνουν και τα εξεμμενίζουν. Ο λαϊκός ακροατής ηρεμεί και το παιδί κοιμάται που ο λύκος τιμωρήθηκε. Ακόμη και τα σύγχρονα πολιτιστικά προϊόντα διαπραγματεύονται τα φτωχά μα και τα σκοτεινά ανθρώπινα συναισθη-

ματα, την ομορφιά και την ασχήμια, τη χαρά και τη λύπη, το γέλιο και το κλάμα, τη σοφία και την τρέλα, τη γέννηση και το θάνατο.

Η πολιτισμική διαδικασία είναι ψυχοθεραπευτική διαδικασία, είναι διαχείριση συναισθημάτων και αναγκών της οποίας η συσσώρευση μόνο εκρήξεις και κρίσεις μπορεί να επιφέρει. Η λειτουργία της αναπαράστασης αυτών των δύο ανθρώπινων πλευρών προκύπτει από την εσωτερική ανάγκη έκφρασης εκτόνωσης των συναισθημάτων της λύπης, του φόβου για το θάνατο και το άγνωστο. Αυτή είναι η ζωή, αυτός είναι ο άνθρωπος, όσο έχω ανάγκη να αποδέχομαι την ομορφιά τόσο χρειάζομαι να αποδέχομαι και την ασχήμια, έτσι ισορροπώ, έτσι συνεχίζω, έτσι ζω. Σε διαφορετική περίπτωση είμαι μισός, μου λείπει κάτι, μειονεκτώ, ανταγωνίζομαι, φωνάζω γιατί πονάω και φοβάμαι, δεν αποδέχομαι γιατί φοβάμαι πως δεν θα με αποδεχτούν, νιώθω απειλή, δεν είμαι ήρεμος, ελεύθερος, ολόκληρος.

Η εμμονή για τη συνέχιση είναι ο άλλος πόλος της

εμμονής για την κατάργηση, και τα δύο είναι μακριά από την πραγματική σύγχρονη ζωή. Η αναγκαιότητα για τη συνέχιση του εθίμου δεν είναι μια πολιτισμική εμμονή, δεν είναι η εμμονή στη βαρβαρότητα, δεν είναι η βαλβίδα ασφαλείας σε μια ψυχή που βράζει, σε μια κοινωνία που βράζει και δεν εξευμενίζεται με την προστασία της ιδιωτικότητας του ταύρου που σφαγιάζεται, αλλά με το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας που οδηγείται στην αυτοκτονία από την φτώχεια. Η συνέχιση του εθίμου είναι η συνέχιση της παραδοσιακής ζωής της κοινότητας, μιας κοινότητας που διαφέρει από την ομοιομορφία του σύγχρονου ισοπεδωτικού παγκοσμιοποιημένου κανιβαλισμού, που έχει καταφέρει να αγωνίζεται για το αύριο με φρέσκια ματιά, πατώντας τα πόδια της στις ζωντανές μνήμες του χτες, με μια ισορροπία που όσοι δεν την έχουν βιώσει δύσκολα κατανοούν.

Βάσια Ιγνατίου Καραμανώλη (PhD)

Λέκτορας Ψυχολογίας ΣΣΕ
Ψυχολόγος - Ψυχοθεραπεύτρια

Το κουρμπάνι των προπαπουδών μας

Δήμητρα Πασπαλά

Πληροφορηθήκαμε, όλοι οι Μανταμαδιώτες, πως το έθιμο της σφαγής του ταύρου, στο πανηγύρι των Μυροφόρων, δεν θα γίνει. Απαγορεύτηκε από τους αρμόδιους. Ακούστηκαν πολλά, τον τελευταίο καιρό. Γράφτηκαν περισσότερα.

Κανείς μας, δεν πίστεψε πως θα κατάφερναν, εκείνες οι φωνές, να καταργήσουν ένα έθιμο που κρατάει αιώνες. Το κουρμπάνι των προπαπουδών μας. Κατηγόρησαν το έθιμό σαν βάρβαρο, σαν σατανιστικό. Οι ρίζες του όμως, είτε το θέλουν είτε όχι, είναι πολύ βαθιές. Κρατάνε απ τις αγάπες-κοινά δείπνα των πρώτων χριστιανών και στους βυζαντινούς χρόνους, όταν το αίμα, ήταν σύμβολο της ζωής, της γέννησης και της γονιμότητας. Πέρασε έτσι μέσα στις παραδόσεις των λαών, σε ολόκληρο τον κόσμο, θεωρήθηκε ιερό και άρχισε να παίζει σημαντικό ρόλο μέσα σε διάφορες θρησκείες. Το αίμα του Χριστού σώζει.

Αργότερα η θυσία απέκτησε πρακτική μορφή. Η σφαγή των ζωντανών, τάματα των πιστών, εξασφάλιζε τροφή, που θα προσέφεραν στους προσκυνητές τους οι Μανταμαδιώτες. Προσκυνητές που ερχόταν από πολύ μακριά, για να ασπαστούν τον Ταξίαρχο,

στη γιορτή του. Προσκυνητές, που πέρασαν μέρες, με ξηρά τροφή ώσπου να εκπληρώσουν το τάμα τους. Με ένα πιάτο ζεστό κισκέκ ή ρεβύθια με κρέας έδειχναν οι πρόγονοί μας τη φιλοξενία τους. Έτσι μπορούσαν.

Είναι το έθιμο λέει βάρβαρο. Και λυπάμαι που το λέω, μα είναι υποκρισία να μιλάμε για βαρβαρότητα, απ' τη στιγμή που σφάζονται μπροστά στα μάτια μας, στις ειδήσεις κάθε βράδυ στις 8, ανθρώπινες ψυχές. Ή πνίγονται στη Μεσόγειο. Ή αυτοκτονούν καθημερινά. Δίπλα μας! Όταν υπάρχουν παιδιά που υποσιτίζονται ή λιμοκτονούν.

Είναι υποκρισία να μιλάμε για βαρβαρότητα της θυσίας του ταύρου, όταν η βαρβαρότητα και το έγκλημα περνούν καθημερινά μπροστά από τα μάτια μας. Στο κάτω κάτω της γραφής, όσοι παραβρίσκονται τόσα χρόνια στη θυσία, έχουν δικαίωμα επιλογής, για το αν θα είναι εκεί, ή όχι.

Απ' τη βαρβαρότητα της καθημερινότητας, όμως κανένας δεν έχει επιλογή αποφυγής. Αυτή η βαρβαρότητα, βέβαια, σταματάει έξω απ' την πόρτα του σφαγείου, όπου μπορούν να σφαγιάζονται κανονικά

τα ζώα. Η βαρβαρότητα είναι μαζεμένη όλη, κάτω απ' τον πλάτανο του Ταξιάρχη. Πόση υποκρισία!!

Μας κατηγορήσαν και εμάς τους Μανταμαδιώτες, πως δεν αγαπάμε τα ζώα. Ο Μανταμάδος είναι κτηνοτροφικό χωριό. Οι περισσότεροι, μέσα σ' αυτό έχουμε μεγαλώσει μέσα στα ζώα. Έχουμε ταΐσει, με το μπιμπερό ζώο που δεν το θήλασε η μάνα του, έχουμε κλάψει για ζώο που χάθηκε, ζούμε μέσα στα ζώα και μέσα από τα ζώα. Αν υπάρχει άνθρωπος που αγαπάει τα ζώα του, αυτός είναι ο κτηνοτρόφος! Και η αγάπη για τα ζώα, περιλαμβάνει όλα τα ζώα. Για τα οποία ο κτηνοτρόφος είναι υπεύθυνος! Υπεύθυνος για την τροφή τους, τη στέγη τους, την περίθαλψή τους. Μα ο κύκλος της ζωής, της ζωής μας, περιλαμβάνει και την κρεατοφαγία, για τους περισσότερους. Και στον κύκλο αυτό της ζωής μας, ναι υπάρχει και το σφαγείο, η σφαγή, ο τεμαχισμός. Για όσους επιλέγουν την κρεατοφαγία σαν τρόπο ζωής. Για τους υπόλοιπους, που διαλέγουν τον vegetariana τρόπο ζωής, υπάρχει σεβασμός,- ελεύθεροι άνθρωποι είμαστε,- όπως και εμείς όμως, απαιτούμε τον ίδιο σεβασμό. Γιατί καλώς ή κακώς, εμείς δεν είμαστε αναγνωρισμένο σωματείο από το κράτος, είμαστε οι κάτοικοι ενός χωριού. Οι μόνιμοι. - Αυτοί, που έχουμε καβαλίνες στα παπούτσια μας, τιμή μας!

Έχω γεννηθεί και μεγαλώσει σε αυτό το χωριό. Στην Τρίτη Δημοτικού, το '86, η οικογένεια μου αφιέρωσε στον Άγιο Ζώο. Ζώο, που είχαμε μεγαλώσει εμείς, με το μπιμπερό. Ζώο που είχε όνομα, Ταξιαρ-

χούλα λεγόταν. Ζώο που το αγαπήσαμε, και ξέραμε τον προορισμό του. Ήταν ταμένο στον Άγιο. Και η προσφορά στον Άγιο, είχε πόνο, ήταν υπέρ υγείας ανθρώπου, που έφυγε νωρίς δυστυχώς. Και ήμουν παιδί. Και η όλη θυσία του Ταύρου, με πιστόλι- γιατί από τότε, με πιστόλι γίνεται, και από πιο παλιά- όχι δεν με στιγμάτισε. Με στιγμάτισε η απώλεια του ανθρώπου, μετά από μερικούς μήνες.

Με ενοχλεί όλη αυτή η επίθεση. Με ενοχλεί γιατί είναι στοχευμένη. Με ενοχλεί να κατηγορούν τους ανθρώπους μου. Τις ρίζες μου, που ευτυχώς για μένα υπάρχουν ζωντανές. Με αγαναχτεί, να καταστρέφουν τις παραδόσεις μας. Τις ρίζες μου, που ευτυχώς για μένα υπάρχουν ζωντανές.

Και το μόνο, επί της ουσίας, που μπορούν να μας καταλογίσουν, είναι το υγειονομικό κομμάτι. Αυτό της υπαίθριας σφαγής. Και είμαι απόλυτα βέβαιη, πως όλοι όσοι παρακίνησαν όλη αυτή την επίθεση στο Πανηγύρι μας, έχουν φάει επανειλημμένα αρνάκι σφαγμένο απ' τα χέρια ενός θείου, στην αυλή της γιαγιάς τους. Λοιπόν καταρχήν ας κατεβάσουν το δάχτυλο, και κατά δεύτερον ας χαρούν. Γιατί η σφαγή του ταύρου φέτος, δεν θα γίνει. Βρεθήκαμε απροετοίμαστοι. Η «αισθητική» τους δεν θα προσβληθεί. Γιατί για εκείνους, είναι θέμα αισθητικής.

Απ' την οποία μπορούν να προστατέψουν τον εαυτό τους. Δυστυχώς, για εμάς είναι κάτι πιο βαθύ, πιο σημαντικό. Είναι οι ρίζες μας.

Δήμητρα Πασπαλά

Ο Μαχαλάς μας, τα Κατζιλέλια Για όσους έζησαν εκεί, μα πιο πολύ για τον Μπάμπη, για τον Μιχάλη...

Κατερίνα Ευστ. Καραμανώλη

Στην κάψα του μεσημεριού η γειτονιά αναπαύεται, μόνο τα τζιτζίκια δεν έχουν πάψει ούτε στιγμή, έτσι κρατούσαν ξύπνια και εμάς τα παιδιά που στριφογυρίζαμε στα κρεβάτια μας βαρυγκωμώντας για τον καταναγκαστικό μεσημεριανό ύπνο που μείωνε την δραστηριότητά μας. Ο φόβος της τιμωρίας σφαλούσε τα στόματα μας, στο στενό πάνω από τις αράχτες ανάμεσα στο σπίτι της θείας Βήτας και της θείας Αριάδνης ήταν στημένο το τσαρδί του караγκιόζη και μας περίμενε για την βραδινή παράσταση. Θα τα καταφέρναμε άραγε; Πρωταγωνιστές όλα τα παιδιά της γειτονιάς, εγώ με τον αδελφό μου τον Γιώργο, η Χριστίνα και ο Μιχάλης, ο Νίκος ο Πανάς, η Μαριάνθη Φράγκου, ο Μιχάλης της Ελπινίκης. Τα ανερχόμενα βλαστάρια της γειτονιάς! Ο Τάκης της θείας Στρατούλας είχε ξεσκολίσει πια, είχε ένα κασελάκι με όλα τα καλά, φιστίκια, πασατέμπο, γόμες πράσινες και ροζ, είχε κισ με γεύση φράουλα, είχε και μπόζο γαριδάκια, σπέρτα και άλλα. Θα ξεκινούσε να διαλαλεί το εμπόρευμα του κατά τις 5:00, εμείς εκείνη τη μέρα περιμέναμε παιδιά από την Μπαμπατσιά, την διπλανή γειτονιά να έρθουν με ένα μσελλ να δούνε караγκιόζη, αυτό θα γινόταν το βράδυ! Το στενό ήταν μόνο για μας τα παιδιά, δύσκολο να ανέβουν οι μεγάλοι εκεί πάνω και να μας διώξουν.

Συχνά μας διώχνανε από τα κατώφλια τους όταν φωνάζαμε! Εκείνη που ενοχλούσαμε πιο πολύ ήταν η Κατερίνα η Γιωσίφαινα που μας έδιωχνε από την αραχτούδα «της». Τα μεγαλύτερα παιδιά ο Μπάμπης ο Ζερβός, η Ευστρατία Μαρίνου, η Βαρβάρα Πανά, ο Στεφανής, έφηβοι πια, είχαν τις δικές τους κουβέντες τα απογεύματα, εμείς ήμασταν πιο μικροί και δεν μπερδευόμασταν και στα πόδια τους.

Πρώτα, άνοιγε η πόρτα της θείας Αριάδνης, στην εσωτερική σκοτεινή αυλή της ήταν στημένος ο αργαλειός, για να ξεκινήσει να υφαίνει έπρεπε να ανοίξει την μεγάλη δίφυλλη πόρτα να μπει το φως, να μπορέσει να υφάνει! Με το πρώτο χτύπημα του αργαλειού δινόταν το σύνθημα να ξαμοληθούμε στο δρόμο!

Σε λίγο στο στενό μας είχε στηθεί το πανηγύρι, το κουβεντολόι μαζί με τα εργόχειρα αντάμα, τα παιχνίδια των παιδιών με το ρυθμικό χτύπημα του αργαλειού, ο ήχος από της οπλές των γαϊδάρων που φορτωμένα με τα δοχεία κατέβαιναν από το στενό

της Σπύραινας για το βραδινό άρμεγμα.

Το καλντερίμι μας λες και ήταν σχεδιασμένο για τις ανάγκες της γειτονιάς, δεν το έβρισκε ο απογευματινός ήλιος, ο ψηλός όγκος του σπιτιού της θείας Βήτας, το δικό μας στη δεξιά μεριά, της Αριάδνης και της Στρατούλας από απέναντι δημιουργούν φιλόξενο και δροσερό απογευματινό περιβάλλον. Ο ντουσιμές είχε τις ποιο περίτεχνα πλατιές κατηφορικές σκάλες, φυσικά καθίσματα για το εργόχειρο. Κάθε μια γειτόνισσα είχε τη θέση της. Η θέση της θείας Στρατούλας Πασπαλά, της θείας Κατιρίνας της Πατσέλαινας, της Αφροδής, της Απικουδας της Στέλλας Ανταλή, της θείας μου Χρυσούλας, της Καλλιόπης Πανταβού, της Αλεξάνδρας του Κουρκούτη, της θείας Νίκης Στέκα, της θείας Ιφιγένειας, της Κατιρίνας της Γιωσίφαινας. Και το κουβεντολόι ξεκινούσε με προτεραιότητα στην κουβέντα για το νέο εργόχειρο της καθεμιάς. Πανέμορφα σχέδια με λουλούδια, πουλιά και ρόμβους, μέτρα πολλά που θα ενώνονταν μετά για να γίνουν υπέροχα τραπεζομάντηλα, κουβέρτες και δαντέλες! Θαρρώ η θεία Στρατούλα ήταν η πιο τεχνήτρα στο βελονάκι, και το ήξερε αυτό, το μαρτυρούσε το ύφος της όταν λάνσαρε τα νέα σχέδια στις γειτόνισσες, όταν τις μάθαινε την πλέξη, που και εκείνες δεν πήγαιναν πίσω στην τέχνη! Αλλά και το σπίτι της, το μικρότερο μα το πιο ανοιχτό, ήταν το κέντρο της γειτονιάς, πρωταγωνίστρια η Στρατούλα στα τεκταινόμενα της γειτονιάς

Εμείς τα κορίτσια είχαμε συνήθως τελάρα και καμβάδες με ότι χρώμα μουλινέ ντεμισέ φανταστείς! Στις απογευματινές συντροφικές ετοιμαζόνταν τα όνειρα για τα αυριανά σπιτικά. Που να το φανταζόταν οι μάνες μας ότι τα προικιά αυτά θα στόλιζαν σαλόνια στη Βιρζίνια στην Αθήνα, στην Καρδίτσα, στην Κέρκυρα! Οι μεγαλύτερες γυναίκες της γειτονιάς έγενεθαι για να κάνουν κλωστή για πλέξιμο από το μαλλί των ζώων, καμιά φορά είχαν και την ανέμη, παραδίπλα κάποιες έφτιαχναν μέσα σε ένα κόσκινο μανέστρα.

Συχνά το κουβεντολόι, σταματούσε γιατί έπρεπε να διευθετηθεί κάποιος τσακωμός μικρών αγοριών, συνήθως κάποιος μικρός είχε τσακωθεί ή και ξυλοφορτωθεί από κάποιον πιο δυνατό και πιο μεγάλο. Αυτός που στις παραπάνω γειτονιές ήταν ο προστάτης του, εδώ ήταν ο δυνάστης του. Στο απογευματινό

σκηνικό η Ντόρα, η μαύρη σκυλίτσα της Στρατούλας άκακη, μέσα στη ραστώνη της συμπλήρωνε την γυναικοπαρέα χωρίς να διαταράσσει τα δρώμενα. Οι άνδρες απουσίαζαν από αυτά τα μαζώματα, άλλος στο μπαχτσέ άλλος στα ζα, άλλος στην οικοδομή, άλλος στη θάλασσα, θα μαζευόταν το σούρουπο να βάλουν τα βραδινά τους, να βγουν στον καφενέ. Δεν είχαν τη θέση τους στη γειτονιά όπως δεν είχαν και οι γυναίκες στον καφενέ. Τα γέλια και το κουβεντολόι συνεχιζόταν για ώρα, μερικές φορές η απογευματινή συντροφιά είχε την τύχη να απολαύσει ανάμεσα στα εργόχειρα το παγωτό του κυρ Ανδρέα του Ανταλή που με το τρίκυκλό του ερχόταν μέχρι τα Κατζιλέλια να μας δροσίσει! Τέτοια παγωτά δεν ξαναδοκιμάσαμε!!! Η σκάλα της θείας Νίκης, φιλόξενη και σκιερή ήταν η καλύτερη επιλογή για να το απολαύσουμε!! Πολλές φορές βέβαια η σκάλα μας φιλοξενούσε με το πιάτο μας, με το ψωμοτύρι με το λαδάκι το φρέσκο σκόρδο,

την ντομάτα! Η σκάλα αυτή και η αραχτούδα, αφουγκράστηκαν τα όνειρά μας, έμαθαν τα μυστικά μας και τις ζαβολιές μας, άκουσαν τα παράπονά μας, εκεί ετοιμάζονταν όλες οι εξορμήσει μας στα χωραφεία!

Το σούρουπο έφτασε και οι γειτόνισσες μια μια, θα εγκαταλείψει τη θέση της, δεν είναι δυνατόν να συνεχίσουν τα εργόχειρά τους, εξάλλου πρέπει να ετοιμάσουν το βραδινό, οι άντρες θα γυρίσουν από τον καφενέ και πρέπει να βρουν το τραπέζι έτοιμο! Ίσως μετά το φαγητό μια μικρότερη μάζωξη γίνει στα σκαλιά της Αφροδης!

Όμορφα χρόνια αλησμόνητα, που χάθηκαν στο χρόνο και πήραν μαζί αγαπημένους μας ανθρώπους, που όμως ζουν για πάντα στις ψυχές μας, εκεί στα Κατζιλέλια, στο στενό, στην αραχτούδα, ακούω τις φωνές τους, του Μπάμπη, του Μιχάλη

Κατερίνα Ευστ. Καραμανώλη

Αρκετό καιρό πριν...

Μιχάλη Καπιωτά

Στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, στο πλαίσιο του προγράμματος ERASMUS+ της Ε.Ε. πήρε μέρος και το Σχολείο στο οποίο υπηρετώ.

Η πρόταση η οποία κατατέθηκε από το Σχολείο και εγκρίθηκε από τον εθνικό φορέα, περιλάμβανε και την εκπαίδευση στο Παρίσι, δύο καθηγητών από το 3ο Λύκειο Μυτιλήνης.

Έτσι μετά από τις απαραίτητες διαδικασίες, την προετοιμασία, την έκδοση των εισιτηρίων και δυο συνεχόμενα αεροπορικά ταξίδια, βρεθήκαμε στο Παρίσι την Κυριακή των Μυροφόρων, χάνοντας το πανηγύρι του χωριού μας, αλλά με την προσμονή για μια απολαυστική εβδομάδα με νέες και πρωτόγνωρες εμπειρίες.

Από την πρώτη στιγμή που βγήκε το πρόγραμμα για το Παρίσι, μου μπήκε η ιδέα να βρώ τον συχωριανό μας τον Γρηγόρη Αρβανιτάκη, τον Γρηγόρη τον Γάλλο, όπως συνηθίζεται να τον λέμε στο χωριό. Το μυαλό μου δεν πήγαινε σε κανέναν που θα μπορούσε να μου δώσει πληροφορίες, κάποιο τηλέφωνο ή μια διεύθυνση...κάτι τέλος πάντων που θα μου έδινε τη δυνατότητα να τον εντοπίσω στο Παρίσι. Τώρα θα μου πείτε τί είναι το Παρίσι... Μανταμάδος; Όχι βέβαια αλλά ...εντάξει. Κάτι θα έκανα.

Η πρώτη μας μέρα στην πόλη του φωτός πέρασε εύκολα με την πρώτη επίσκεψη στον πύργο του Άιφελ, παρότι ο καιρός δεν ήταν και πολύ καλός... συννεφιασμένος, κρύος και μουντός και βέβαια οι πρώτες εντυπώσεις από τη μεγάλη αυτή ευρωπαϊκή πρωτεύουσα, που κάθε άλλο παρά καλές ήταν. Σκουπίδια παντού, αποστίγαρα και σχισμένες σακούλες σκουπιδιών, ζητιάνοι και άστεγοι... Κι εδώ η ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική σε όλο της το μεγαλείο. Και λέμε την Ελλάδα!

Τέλος πάντων, πέρασε και η δεύτερη μέρα με το πρωινό μας στο σεμινάριο και το απόγευμα στην επίσκεψη στην επιβλητική Παναγία των Παρισίων, με τις χιλιάδες κόσμου μέσα κι έξω και τα υπέροχα βιτρώ που δημιουργούν αυτή την καταπληκτική ατμόσφαιρα στο εσωτερικό της.

Το βράδυ γυρνώντας στο ξενοδοχείο, είπα να κάνω μια προσπάθεια στο διαδίκτυο, μήπως βρω κάποιο στοιχείο για το Γρηγόρη...Αφού περιηγήθηκα αρκετή ώρα, αναζητώντας το Γρηγόρη ή το Νικόλ το γιό του, κατάφερα να βρω το όνομα συνδεδεμένο με μια διεύθυνση κοντά στο ξενοδοχείο που μέναμε. Τηλέφωνο δεν υπήρχε, έτσι πήγαμε με τη γυναίκα μου μια βόλτα προς τα κει που μας έδειχνε το GPS. Φτάσαμε σε ένα σύμπλεγμα πολυκατοικιών, και ζητήσαμε

τον αριθμό που είχαμε βρει. Οι πόρτες σιδερένιες, με κωδικούς ασφαλείας, όποιος έμπαινε δεν μας έδινε και μεγάλη σημασία.

Τελικά ένας κύριος που έμπαινε στο συγκρότημα, μας άνοιξε την πόρτα και μας συνόδεψε μέχρι μέσα, σε μια μεγάλη πολυκατοικία, μέσα από έναν όμορφο και περιποιημένο κήπο. Φτάνοντας στην είσοδο πραγματικά είδαμε στα γραμματοκιβώτια το όνομα: GRIGORIS ARVANITAKIS. Περιμέναμε να ρθει κάποιος να ανοίξει την πόρτα για να μπορέσουμε να μπούμε για να χτυπήσουμε το κουδούνι. Πράγματι σε λίγη ώρα, μια κοπέλα μήπε στην πολυκατοικία, έτσι βρήκαμε την ευκαιρία να μπούμε κι εμείς, και να χτυπήσουμε το κουδούνι...

- «Allo! Ναι» γυναικεία φωνή από το θυροτηλέφωνο.

- Καλησπέρα, είναι το σπίτι του Γρηγόρη Αρβανιτάκη; Είμαι από το Μανταμάδο και ήρθα να σας δω.. Σιωπή. Φαντάζομαι θα έπαθαν σοκ οι άνθρωποι.

Περιμέναμε ότι θα κατέβαινε κάποιος. Περιμέναμε. Κάποιοι ανέβηκαν, άλλοι κατέβηκαν. Υποθέσαμε ότι θα το πήραν για φάρσα... Ξαναχτυπήσαμε. Είπα ποιός είμαι...

-Μα σας ανοίξαμε... Γιατί δεν ανεβήκατε? Στον ένατο!

Μπήκαμε στο σανσερ. Ανεβήκαμε στον ένατο.

Ο Γρηγόρης και η γυναίκα του η Στέλλα, στην πόρτα και μας περίμεναν. Μάλλον δε με γνώρισαν. Είχαμε και πολλά χρόνια να συναντηθούμε, αφού κι εγώ δεν πηγαίνω πολύ συχνά στο χωριό το καλοκαίρι. Ο Γρηγόρης ήταν έτσι όπως ήταν πάντα... Ψηλός, αδύνατος, έτρωγαν οι άνθρωποι κι εμείς τους διακόψαμε... Ένας μικρός πανικός κι όταν συνήλθαν, από το σοκ, περάσαμε στο σαλόνι, καθίσαμε στον καναπέ και το ζευγάρι σε δυο πολυθρόνες απέναντι. Κάτω από το κάδρο με την Ακρόπολη...

Η κυρία Στέλλα, έλεγε και ξανάλεγε, δεν το περιμέναμε αυτό, νομίζαμε ότι είναι ο γιος μας ο Νίκος, που μας κάνει τέτοια αστεία.

Μας έφερε κουραμπιέδες και κρύο νερό και μιλήσαμε για το χωριό πολλή ώρα. Θυμηθήκαμε τον πατέρα μου και το γιαούρτι του, που ο Γρηγόρης με το που έφτανε στο χωριό, από κείνα τα χρόνια, ερχόταν στο μαγαζί κι έφερνε στον πατέρα μου ένα πακέτο τσιγάρα Gallouase. Κι από τη μυρουδιά τους καταλάβαινα πως ήρθε κι εφέτος «Ο Γρηγόρης ο Γάλλος».

Η Στέλλα Φωτεινού, γυναίκα και στήριγμα όλα

αυτά τα χρόνια του Γρηγόρη, έλεγε συνέχεια και υπερφανευόταν για το επιχειρηματικό δαιμόνιο του Γρηγόρη του άντρα της και για το γιό της το Νίκο, που πήρε το ίδιο το δαιμόνιο του πατέρα του κι ασχολείται κι αυτός με εμπόριο. Παπούτσια ο Γρηγόρης, Υπολογιστές ο Νίκος. Και πάνω σ αυτά θυμήθηκα που έλεγε αστειευόμενος ο Γρηγόρης στον πατέρα μου, να φτιάξουμε ένα αεροδρόμιο στο Λινόχωμα να σέλνω ένα αεροπλάνο, να το γεμίζεις γιούρτια και να τα πουλάμε στο Παρίσι...

Θυμήθηκε και αυτός τα πρώτα χρόνια του στο Παρίσι, στο εργοστάσιο των παπουτσιών που δούλευε αρχικά, και δεν ήξερε τη γλώσσα κι όταν ήθελε να πει πως έχει ζέστη έλεγε «είμαι ζεστός» και γελοούσανε, λέει, οι Γαλλίδες...

Κι η κουβέντα έφερε μπροστά μας το χωριό και το Ασπροποτάμι, κι όλο μας έλεγε πως να! σήμερα βγάλαμε τα εισιτήρια για τη Μυτιλήνη για τις 23 Ιουνίου. Και το μυαλό τους πώς θα μας ευχαριστήσουν γι αυτή μας την επίσκεψη που δεν την περίμεναν ποτέ! Κι εγώ ποτέ δεν το φανταζόμουν πως θα πήγαινα για μια εβδομάδα στο Παρίσι και θα έβρισκα το Γρηγόρη το Γάλλο.

Θα έκλεινα τούτο το σημείωμα εδώ. Μα είπαμε κι άλλα και πιο πολλά για τα παιδιά. Για το Νικόλα και τα παιδιά του, τα εγγόνια τους που θα τα έχουν εκείνοι αυτές τις μέρες της Πρωτομαγιάς που έρχεται και την Παρασκευούλα τη μικρότερη κόρη και την Άννα τη μεγάλη που είναι νοσοκόμα και δουλεύει σε μεγάλο νοσοκομείο.

Κι ακόμα για τη νοσταλγία για το χωριό και το Ασπροποτάμι, τη βάρκα και το ψάρεμα και όλο σταματούσαν την κουβέντα για να μας καλέσουν για φαγητό, καθίστε να φάμε, ελάτε μια άλλη μέρα... Μα δε μπορούσαμε, ο χρόνος λίγος και το Παρίσι τόσο μεγάλο...κι όμορφο παρά τα όσα είπα πιο πριν...

Τελικά είπαμε πως θα τα ξαναπούμε στο χωριό το καλοκαίρι. Κι ίσως να δούμε και τους άλλους χωριανούς που είναι στο Παρίσι. Δεν θέλανε να μας αφήσουν να φύγουμε. Κι όταν πια κατεβήκαμε στην αυλή, ακούσαμε από ψηλά φωνές. Γυρίσαμε και είδαμε το ζευγάρι στο μπαλκόνι να μας κουνάνε το χέρι και να μας φωνάζουν... Ελληνικά. Στο 19ο διασμέρισμα του Παρισιού. Κοντά στο Ζορές.

Καλή αντάμωση στην πατρίδα λοιπόν. Στην πλατεία τ' Αγίου Βασιλίου.

Μιχάλης Καπιωτάς

ΙΔΡΥΣΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Μηνά Βαξεβάνη

Η αγανάκτηση των κτηνοτρόφων ήταν μεγάλη με την εκμετάλλευση των εμπορών και έτσι το 1953 απεφάσισαν να ιδρύσουν τον Γαλακτοκομικό Συνεταιρισμό Μανταμάδου.

Από όσα είχα δει και όσα είχα ακούσει από τον πατέρα μου αρχηγοί (πρωτοπόροι) του νεοϊδρυθέντος Συνεταιρισμού ήταν ο Ελισσαίος Πατσέλας και ο Στέλιος Μιχαηλάρης του Ιωάννη και σαν Γραμματέα έβαλαν τον Απόστολο Γροσομανίδη του Χαράλαμπου, γιατί ήταν μορφωμένος και τον είχαν μεγάλη εμπιστοσύνη.

Επειδή υπήρχαν ακόμη οι πληγές του εμφυλίου πολέμου, δεν μπορούσαν να βγάλουν Πρόεδρο. Πλησίασαν τον Αθανάσιο Φιλίππου - Καραμανώλη για να γίνει Πρόεδρος. Έτσι και έγινε. Αυτός δεν είχε πρόβατα, μόνο γάλα αγελαδινό. Όμως δεν υπήρχε πρόβλημα. Επίσης αγελαδινό γάλα και πρόβειο είχαν ο Ευστράτιος Μουτάφης, ο Ελισσαίος Πατσέλας και ο Γροσομανίδης Χαράλαμπος με τους γιούς του και οι αδελφοί Σουλουγάνη του Ευστρατίου. Έτσι το 1953 άρχισε να λειτουργεί ο Γαλακτοκομικός Συνεταιρισμός στο Μανταμάδο. Αγόρασαν δικό τους οίκημα πίσω από το καφενείο του Κοπριτέλη το οποίο ήταν του Λαλέλλη.

Πήραν τυροκόμο από τα Πάμφιλα, τον κυρ Νίκο. Εργάτες ήταν ο Ελευθέριος Καραβερβέρης, Βασίλης Αψώκαρδος, Χρήστος Σουλουγάνης, Ελισσαίος Πατσέλας. Μάζευαν γάλα 300 - 400 οκάδες γάλα περίπου.

Μετά από τέσσερα χρόνια βγήκε ο Φιλίππου από Πρόεδρος και ανέλαβε ο Ευστράτιος Μουτάφης. Μετά ανέλαβε ο Παναγιώτης Μιχαηλάρης του Χαράλαμπου με τον Μιχαήλ Φωτεινό. Το 1960 περίπου έγινε το νέο κτίσμα απέναντι από το Μοναστήρι του Ταξιάρχη. Όπως λειτουργεί και σήμερα το εργοστάσιο.

Όμως επί χούντας το 1967 έβγαλαν από Γραμματέα τον Απόστολο Γροσομανίδη και ανέλαβαν άλλα πρόσωπα και άλλα Συμβούλια. Όμως ο Συνεταιρισμός δεν σταμάτησε να λειτουργεί μέχρι σήμερα. Μετά την δικτατορία, όλοι αυτοί που συνεργάστηκαν μαζί του και του είχαν μεγάλη ευχαρίστηση και αδυναμία, του πρότειναν πολλές φορές να αναλάβει,

αλλά αυτός δεν θέλησε γιατί είχε στενοχωρηθεί πάρα πολύ. Όμως βοηθούσε με τον τρόπο του πολλές φορές όπως παλιά που αν του ζητούσες 100 δραχμές να κάνεις Πάσχα σου έδινε 200 δραχμές και όλα αυτά από την τσέπη του. Είχε όμως και καλούς συνεργάτες όπως αυτούς που γράφω παρακάτω : Φώτης Καπουσούζης, Σταύρος Ζερβός, Στέλιος Κουρδουσάς, Μιχάλης Τζελαϊδής, Χρυσόστομος Καλατζής, Ελισσαίος Πατσέλας, Γεώργιος Τσίκνας, Αντώνιος Πατσέλης (Νάπη), Παναγιώτης Μαρμαρινός, Νικόλαος Ψαρρός, Μιχάλης Γιαννής, Ιωάννης Γιακουμής, Χαράλαμπος Γροσομανίδης με τους γιούς του, Σουλουγάνης Ευστράτιος με τους γιους του, Στέλιος Αλεξάνδρου, Βασίλειος Μεταξωτός, Δημήτριος Βασιλέλλης του Στυλιανού, Ευστράτιος Μακρυγιαννάκης, Ιγνάτιος και Ευριπίδης Μιχαηλάρης, Φώτιος Αψώκαρδος με τους γιους του, Ευστράτιος Μουτάφης, Αθανάσιος Καραμανώλης με τους γιους του, ένας από Κάπη, Καραγιάννης Δημήτριος, Καμπούρης Δημήτριος, Αθανάσιος Βαξεβάνης, Στέλιος Μιχαηλάρης, Σταύρος Αναγνώστου, Χαράλαμπος Καπιωτάς με τους γιους του, Μιχάλης Ηλίας, Μιχάλης Φωτεινός, Νικόλαος Ματζουράνης, Πρόδρομος Αμπατζής, Χαράλαμπος Βογιατζής, Ηρακλής Αναγνώστου, Παναγιώτης Μιχαηλάρης του Στεφάνου, Ευστράτιος Ηλίας του Μηνά, Αλέκος Κουτσαμπάσης, Ιωάννης Γιαννίκας, Ιωάννης Κυριάκου, Στέλιος Κολοκοτρώνης, Νικόλαος Καρατζιτζής, Μιχάλης Βογιατζής (Γιώργαρος). Αυτοί ήταν οι πρωτοστάτες του Συνεταιρισμού που κρατιέται μέχρι και σήμερα. Αν κάποιον ξέχασα να με συγχωρήσει.

Άρχιζαν και τυροκομούσαν από αρχές Ιανουαρίου μέχρι τέλος Μαΐου. Γιατί έπειτα όλοι τυροκομούσαν στις μάντρες τους, επειδή τα βοσκοτόπια που έπαιρναν τα πλήρωναν με τυριά. Τα τυριά που έφτιαχνε ο Συνεταιρισμός ήταν με πρωτόγονα μέσα γιατί δεν είχε ρεύμα. Έφτιαχνε τουλουμοτύρι, κεφαλογραβιέρα, κεφαλάκια, λαδοτύρια και βούτυρο. Αυτά τα έστελνε στη Μυτιλήνη στο ψυγείο με τα φορτηγά γιατί δεν είχε μέσον δικό του.

Μηνάς Βαξεβάνης

ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

Μαρίας Χονδρέλλη

«**Τ**ι κι αν πέρασαν τα χρόνια, άσπρισαν τα μαλλιά μας, κύρτωσαν οι ώμοι μας από το βάρος των χρόνων που μας βαρβαίνουν.

Χάσαμε την αγνότητα του παιδιού, φτάσαμε στον τίτλο της μάνας της γιαγιάς και της προγιαγιάς. Δεν ξεχάσαμε ποτέ αυτήν που μας έφερε σ' αυτή τη ζωή... Τη μάνα. Τη ρίζα της ζωής μας. Την πλατυτέρα των ουρανόων, με την ακατάλυτη αγάπη της. Πόση λατρεία δεν κρύβει η καρδιά της, πόση αγιότητα δεν πλημμυρίζει η ψυχή της.

Από τα δικά της σπλάχνα βγαίνει ο άνθρωπος, από τον δικό της πόνο ανοίγει τα μάτια της η ζωή.

Γίνεται το απάνεμο λιμάνι που μας προστατεύει από τις τρικυμίες, από τα μίσση, από τις δύσκολες στιγμές. Είναι ο παράδεισος που εμείς νοιώθουμε καλύτερα. Είναι το λαμπερό καντήλι που διώχνει τις αμαρτίες. Είναι το αστέρι που δεν λείπει ποτέ από τη νύχτα της ζωής.

Το χαρακτηριστικό της είναι η απέραντη καλοσύνη της. Αυτή η καλοσύνη της χαράσσει τους δρόμους μας, ομορφαίνει τη ψυχή μας, πλαταίνει την αγάπη μας.

Τα μάτια μας γιομίζουν με εμπιστοσύνη, μας τραβάνε κοντά της, μας μαλακώνουν την αγριότητα, μας ποτίζουν με λατρεία.

Η μητέρα έχει την παντοδυναμία της αγάπης, την εγκαρτέρηση και τον ηρωισμό της μεγαλοσύνης. Είναι φάρος και το θεμέλιο της ζωής μας και η κάθε επιτυχία της ζωής μας».

«Μια καλή μητέρα αξίζει εκατό δασκάλους» Ζ. ΧΕΡΜΠΕΤ και ο Παλαμάς «Τα εννέα δέκατα των μεγάλων ανθρώπων που δοξάστηκαν, στις Μητέρες τους οφείλουν τον πυρήνα του μεγαλείου τους» και ο Μπαλζάκ «Ποτέ μέσα στη ζωή σας δεν θα συναντήσετε μια στοργή καλύτερη, πιο βαθιά, πιο αφιλοκερδή, πιο πραγματική από 'κείνη της μητέρας σας».

Το πιο αξιαγάπητο αριστούργημα που έφτιαξε η καρδιά του Θεού, είναι η καρδιά της μάνας. Αγία θωρησιά, αγία και επειδή πρέπει να την προσέχουμε για να την έχουμε κοντά μας, «επειδή ο Θεός δεν μπορεί να βρísκεται παντού, έπλασε για αναπληρωτή του τη Μητέρα» Δουμάς.

ΜΑΝΑ

Μάνα είσαι μια μοναδική μορφή π' αντικατάσταση δεν έχεις σαν σύμβολο θωρείς ευγενική που όλα σου τα βάσανα αντέχεις. Ξενύχτια αγρύπνιες στη σειρά Τις σκέπτομαι αλήθεια μ' ένα δέος δεν ξέρω πια με πια προσφορά βγει αυτό το μεγάλο χρέος.

Η αγάπη σου είναι βάλαμο μεστή Τα σύνορα διαλύει και διασχίζει Τους τίτλους αξιώματα σωστή Διακρίσεις δεν χωρεί Και δεν γνωρίζει Θεμέλιο, ιέρεια, καρδιά, Κυρά στο σπίτι σου Ορθά στεριώνεις Ισόποσα για όλα τα παιδιά Μ' ευχές και γαλουχίες μεγαλώνεις. Ανηφορίζεις κάθε Γολγοθά Τραβώντας το σταυρό Του μαρτυρίου Από κάθε τι που σε ακολουθεί Και δίνει λύση αυτού του μαρτυρίου Μεγάλη μάνα είναι προσφορά Ουράνια και Θεία η αποστολή σου Ανόθευτη η ψυχή σου καθαρά Κι αγνή αγάπη μέσα στο φιλί σου.

Μαρία Χονδρέλλη

Συνταγή

ΓΚΙΟΥΖΛΕΜΕΔΕΣ

από τη Μαριάνθη Πατσέλα

Για το φύλλο: 1 φλυτζάνα νερό, 2 κουταλιές λάδι, 2 κουταλιές ξύδι, 1 πρέζα αλάτι 1 πρέζα σόδα

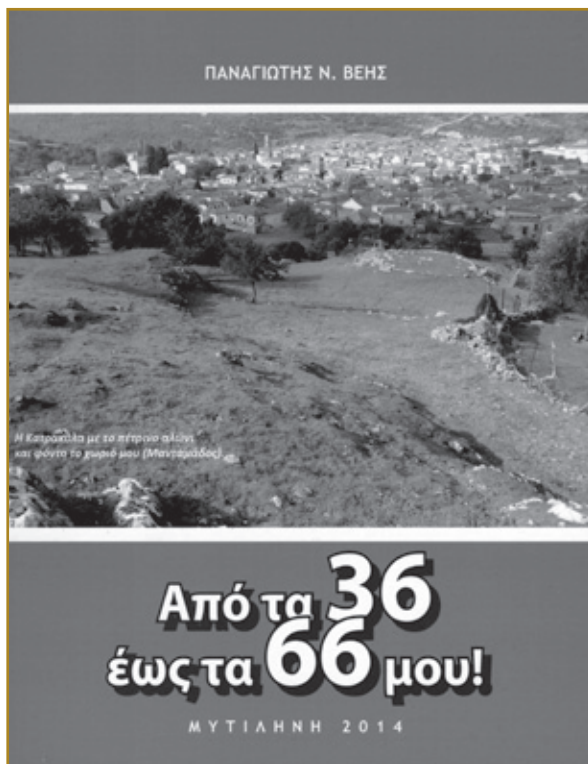
Για τη γέμιση: 4 αυγά, λαδοτύρι και ξερή μυτζήθρα Τους τηγανίζουμε σε μπόλικο λάδι σε σιγανή φωτιά

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΒΕΗ: «Από τα 36 έως τα 66 μου!»

Γιώργου Παρασκευαΐδη

Όπως ήταν επόμενο, ακολούθησε και το δεύτερο βιβλίο του συγχωριανού μου ξενιτεμένου Παναγιώτη Βέη, με τίτλο: «Από τα 36 έως τα 66 μου!», που είναι εξ ίσου ενδιαφέρον κι απορροφητικό όπως και το πρώτο του: «Έως τα 36 μου».

Η πλοκή και η γλαφυρότητά του σε καθηλώνουν εξαιτίας της ρέουσας κι ανεπιτήδευτης γλώσσας, χωρίς να διστάζει να χρησιμοποιεί και «αθυρόστομες» εκφράσεις, που εξ άλλου είναι μέσα στην καθημερινή μας ομιλία. Είναι μια ελεγεία, ένας ύμνος στο ποθητό και αγαπημένο μας χωριό, τον Μανταμάδο, όπου έχει ζυμωθεί η παιδική του ηλικία με πρόσωπα και καταστάσεις, που του έμεινε ανεξίτηλη. Η ντοπιολαλιά που χρησιμοποιεί κατά κόρο, το κάνει ακόμα πιο ενδιαφέρον για τους Μανταμαδιώτες. (Βέβαια σε ορισμένους διαλόγους αλλά και σε προσωπικές του σκέψεις την ανακατεύει με τη Μυτιληνιά, οπότε πιθανόν να δυσκολεύει τους τρίτους αναγνώστες. Από τα συμπραζόμενα όμως βγαίνει νόημα).

Είναι ένας οδηγός και μια φιλοσοφία για την ανθρώπινη υπόσταση, που δυστυχώς έχει χάσει το νόημα της ανεκτίμητης ζωής, επειδή έχει ξεφύγει από το φυσικό τρόπο και βαδίζει ολοταχώς προς την καταστροφή της. Ας όψονται οι υπαίτιοι της παγκοσμιοποίησης, του πλουτισμού και της κατανάλωσης, που υπέσκαψαν τον πλανήτη, κυριολεκτικά τον μακέλεψαν, για το προσωπικό τους κέρδος, έτσι που σιγά-σιγά διάβρωσαν και τον υπόλοιπο κόσμο και τον οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση!...

Είναι ένα αριστούργημα και σαν κείμενο και σαν ποίημα. Ιδιαίτερα σε αυτή την κατηγορία των ποιημάτων του για τα «ντάμια», που τα προσωποποιεί, κάνει διάλογο μαζί τους με το «πυρομάχι», τη «παρουσιά» κλπ., που του παραπονιούνται για την κατάντια τους και τη μοναξιά τους, εξαιτίας της στροφής των αγροτών σε άλλο τρόπο ζωής: Στην αστυφιλία, τη μετανάστευση, στην εγκατάλειψή τους...

Του εύχομαι λοιπόν πάντα τέτοια και να έρχεται τακτικά στο χωριό από τη μακρινή Αυστραλία μέχρι τα γεράματά του, να «γεμίζει τις μπαταρίες του» όπως λέει και να δημιουργεί ποικιλοτρόπως, όπως μας έχει αποδείξει και με τα βιβλία του αλλά και στην καθημερινή του ζωή για την επιβίωση της οικογένειάς του, χωρίς την επιδίωξη πλούτου.

ΣΤΡΑΤΟΥ Λ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗ:

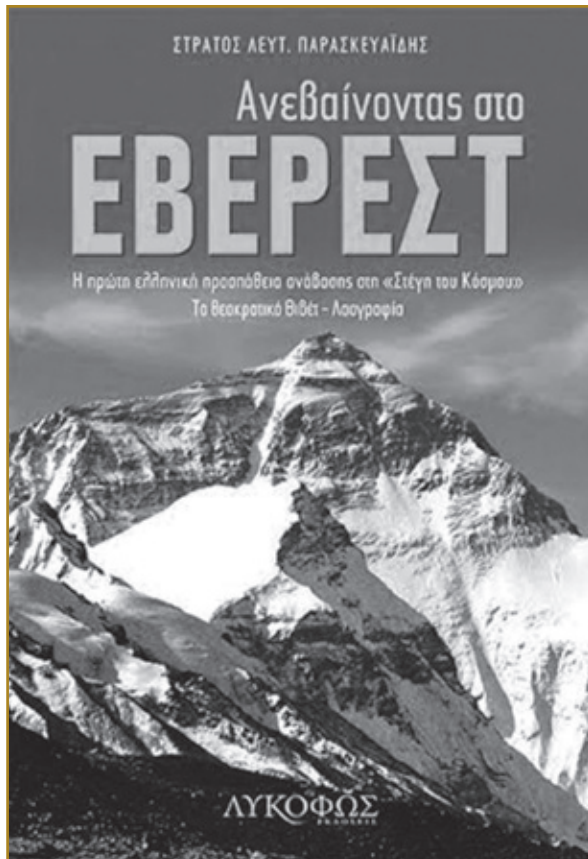
Ανεβαίνοντας στο Έβερεστ

Λάβαμε το βιβλίο του Στράτου Λευτ. Παρασκευαΐδη «Ανεβαίνοντας στο Έβερεστ» και τον ευχαριστούμε.

Η πρώτη ελληνική προσπάθεια ανάβασης στη "Στέγη του κόσμου". Το θεοκρατικό Θιβέτ - Λαογραφία Στράτος Παρασκευαΐδης. Φωτογράφιση: Στράτος Παρασκευαΐδης. Λυκόφως, 2013, 158 σελ.

Επίκαιρο λόγω του καταστροφικού σεισμού που έπληξε το Νεπάλ είναι το βιβλίο του Στράτου Παρασκευαΐδη «Ανεβαίνοντας στο Έβερεστ» που κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Λυκόφως.

Στο βιβλίο περιγράφεται η πρώτη προσπάθεια

που έγινε από Έλληνες ορειβάτες για την κατάκτηση του Έβερεστ. Ο Στράτος Παρασκευαΐδης έζησε συγκλονιστικές εμπειρίες ως επικεφαλής της πενταμελούς ομάδας του Αθηναϊκού Ορειβατικού Συλλόγου. Το βιβλίο δεν εξαντλείται στην παρουσίαση της αναρριχητικής προσπάθειας, αλλά επεκτείνεται και στην καταγραφή των ηθών, των εθίμων και του τρόπου διαβίωσης των λαών και των φυλών της περιοχής. Επίσης, αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο στην προσπάθεια κατανόησης των συνθηκών που επικρατούν στην περιοχή των Ιμαλαΐων.

Με ύφος άλλοτε γλαφυρό και άλλοτε απείριπτο, καθώς και με πλούσιο φωτογραφικό υλικό, προβάλλεται με κάθε λεπτομέρεια, βήμα – βήμα, η συλλογική αυτή προσπάθεια που έγινε κάτω από αντίξοες καιρικές συνθήκες, πολικές θερμοκρασίες, χιονοθύελλες και χιονοστιβάδες, σε μεγάλα υψόμετρα, χωρίς οξυγόνο, πάνω σε όρθιους πάγους, παγωμένα βράχια και διασχίζοντας επικίνδυνους παγετώνες.

Στο βιβλίο απεικονίζεται η πορεία που ακολούθησε η ελληνική αποστολή μέσα από καταπράσινες κοιλάδες και δύσβατα φαράγγια του Νεπάλ, έως τα άγονα υψίπεδα και τις παγωμένες στέπες του Θιβέτ, περνώντας από χωριά και μοναστήρια. Το βιβλίο περιλαμβάνει πληροφορίες που φέρνουν τον αναγνώστη

σε επαφή με τα παράξενα ήθη και έθιμα, καθώς και τις θρησκευτικές παραδόσεις των λαών - φυλών που ζουν σε αυτές τις περιοχές.

Στην εισαγωγή, ο Στράτος Παρασκευαΐδης παρουσιάζει στοιχεία για την ανακάλυψη και την ονομασία του βουνού, καθώς και βιογραφικά στοιχεία του Sir George Everest.

Το πρώτο μέρος του βιβλίου περιλαμβάνει τρία κεφάλαια. Ένα για την προετοιμασία της αποστολής, ένα σχετικά με την αναχώρηση για το Νεπάλ και ένα σχετικά με την αναχώρηση για το Θιβέτ. Το τελευταίο κεφάλαιο αναφέρεται στη διάσχιση της οροσειράς των Ιμαλαΐων προς τα υψίπεδα του Θιβέτ, ενώ αποτελεί ένα οδοιπορικό στα Θιβετιανά χωριά και μοναστήρια.

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου περιλαμβάνονται η αναχώρηση για την Κατασκήνωση Βάσης του Έβερεστ και οι προσπάθειες για εγκλιματισμό στο υψόμετρο, καθώς και η διάσχιση παγετώνων.

Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει την αναρρίχηση στο Βόρειο Διάσελο και τη Βόρεια Ράχη, τις προσπάθειες για προσέγγιση της κορυφής του Έβερεστ και την κατάβαση της αποστολής στον δρόμο της επιστροφής.

ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ ΑΕΙ-ΤΕΙ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΥΖΟΥΡΕΛΛΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ (ΣΠΑΡΤΗ) ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΒΑΘΕΙΑΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΓΙΟΣ ΤΗΣ ΛΟΥΚΙΑΣ
ΜΠΑΛΛΗ ΤΜΗΜΑ ΦΥΣΙΚΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΧΑΡ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Αικατερίνη Κουρδουσά

Πριν από 40 μέρες – 4 Απρίλη 2015 - «έφυγε» από κοντά μας η Αικατερίνη Κουρδουσά, γεννημένη το 1924 στο Μανταμάδο. Καταγόταν από αγροτική οικογένεια και μέχρι που ζούσαν στο χωριό ασχολιόταν, μαζί με το σύζυγό της Στέλιο, με αγροτικές εργασίες.

Το 1960 αναγκάστηκαν να φύγουν οικογενειακάς για την Αθήνα, να εγκατασταθούν στη Νέα Ιωνία στην αρχή και μετά στη Νέα Φιλαδέλφεια και να δουλέψουν σαν εργάτες σε εργοστάσια της περιοχής.

Η Κατερίνη, υπήρξε από τα ιδρυτικά μέλη του Συλλόγου Μανταμαδιωτών Αθήνας, διετέλεσε για πολλά χρόνια μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, αλλά κύρια, αποφασιστικά και μοναδικά ασχολήθηκε με τη διατήρηση και προώθηση των εθίμων και πανηγυριών της ιδιαίτερας της πατρίδας. Αξέχαστο θα μείνει το σπιτάκι τους, στους Αγίους Αναργύρους, όπου κάθε χρόνο ετοιμαζόταν το κισκέτς για το πανηγύρι της 15 της Λαμπρής στην Αθήνα για τους Μανταμαδιώτες και τους φίλους της. Η προσφορά της ήταν συνεχής και ανιδιοτελής και αν αγαπούσε «έδινε» και τη ψυχή της. Το πείσμα της ήταν δημιουργικό και είχε πάντα τον τρόπο να το διοχετεύει σε διάφορες δραστηριότητες!

Δημήτρης Καρατζιτζής

ΘΑΝΑΤΟΙ

- Ματζουράνης Αναστάσιος
- Ανουσάς Νικόλαος
- Πρινάρη Χρυσάνθη
- Μόρου-Πρινάρη Σούλα
- Σάββας Θεόδωρος
- Χριστοφареϊζη Χρυσούλα
- Χατζηκωστής Ελευθέριος
- Κοπριτέλλη Αναστασία
- Βαρβαράς Παναγιώτης

- Μιχαηλάρη Πουσούλα
- Αψώκαρδος Γεώργιος
- Κωσταντέλλης Χρήστος
- Αβαγιανός Μιχαήλ
- Στυλιανίδης Παναγιώτης
- Αικατερίνη Κουρδουσά

Το Δ.Σ. του Συλλόγου μας, εκφράζει προς τις οικογένειές των, τα θερμά του συλλυπητήρια.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ Νο 144

Κομβούτη Ευαγγελία και Μιλτιάδης στη μνήμη Μαρίας και Στέλιου Παρασκευαΐδη 50 €

Οικογένεια Στέλιου Σταμάτη στη μνήμη της θείας τους Χρυσάνθης Πρινάρη-Μαθιού που πέθανε στην Αυστραλία 50€

Μαρκοπούλου Ελπινίκη στη μνήμη του συζύγου της Βασιλείου και των γονιών της 50 €

Ευστράτιος Πασπαλάς στη μνήμη Μπάμπη Γροσομανίδη 20€

Σαμαράς Αλέκος στη μνήμη του πατέρα του Χρήστου Σαμαρά 10€

Βεμβέτσος Ελευθέριος στη μνήμη του αδελφού του Δημήτριου Βεμβέτσου 20 €

Δούκας Χαράλαμπος ενίσχυση Συλλόγου 100 €

Οικογένεια Γιώργου Συριτέλλη (Μυτιλήνη) στη μνήμη Παναγιώτη Κούκου 20 €

Μιχάλης, Άννα, Παναγιώτης Παπαγρηγορίου στη μνήμη της μητέρας τους Μαρίας 50 €

Πανάς Γεώργιος Αυστραλία 50 €

Βιόλατζη Τασούλα στη μνήμη των γονιών της

Μανώλη και Αλίκης και της κουμπάρας της
Μαρίας Κουρού 100€

Τζωάννος Δημήτριος ενίσχυση Συλλόγου 20 €

Μιχαηλάρη Τούλα στη μνήμη των γονιών της
Έδισσων και Μαρίας και της θείας της Γιαννού-
λας Ζερβού 100 €

Μπαλή Λουκία ενίσχυση Συλλόγου 60 €

Σαρρής Γιώργος στη μνήμη του γαμπρού του
Γιάννη Στρογγυλού 50€

Συριτέλλης Γιώργος στη μνήμη του ξαδέλφου
του Παναγιώτη Μιχ. Βαρβαρά 50 €

Κυρίτση Ιφιγένεια Λάρισα στη μνήμη του πατέ-
ρα της Αναστάσιου Ματζουράνη 100 €

Κομβούτης Ευάγγελος και Μιλτιάδης στη μνή-
μη Μαρίας και Στέλιου Παρασκευαΐδη 50 €

Γεωργουλίδου Σούλα στη μνήμη της μητέρας
της Στέλλας για τη συμπλήρωση τεσσάρων
χρόνων από το θάνατό της 20 €

Σούγιουλιτζη Βλασία και τα παιδιά της, στη
μνήμη του συζύγου της και του πατέρα τους
Σάββα Χριστοδουλάκη 20 €

Ευστράπιος και Ευστρατία Μουζουρέλλη στη
μνήμη του αδελφού τους ιερέα Ευάγγελου
Μουζουρέλλη 30 €

Ευστράπιος και Ευστρατία Μουζουρέλλη στη
μνήμη Αικατερίνης Κουρδουσά 20 €

Τζάνος Παρασκευάς ενίσχυση Συλλόγου 100 €

Μπουμέλλη Ευαγγελία στη μνήμη του συζύγου
της Σταύρου 20 €

Ευαγγελία Χαλαάμπους στη μνήμη του συζύ-
γου της Στέφανου 25 €

Οικογένεια Μιχάλη Χαλαάμπους στη μνήμη
του πατέρα τους και παππού Στέφανου 25 €

Αποστολέλλη Κάτια ενίσχυση Συλλόγου 20€

Κωστοπούλου Βασιλική στη μνήμη Παναγιώτη
Μιχ. Βαρβαρά 20€

Κοπριτέλης Ιγν. Απόστολος στη μνήμη Αικατε-
ρίνης Κουρδουσά 20 €

Θεοδοσίου Χρυσούλα στη μνήμη του συζύγου
της Στέφανου 50€

Οικογένεια Στράτου Ψωμά στη μνήμη Στέφα-
νου Καπουσουζή και Ζήνας Χατζηδημητρίου 50€

Μένη Κουρδουσά στη μνήμη της μητέρας της
Αικατερίνης Κουρδουσά 50€

Νίκος Καραβεργέρης στη μνήμη του πατέρα
του Αποστόλη Καραβεργέρη και της αδελφής
του Δήμητρας Καραβεργέρη 30€

Συνδρομές Περιοδικού και Ενισχύσεις από Μαντα- μάδο και διάφορα μέρη της Ελλάδας

Σταμάτης Στέλιος Μανταμάδος ενίσχυση Συλ-
λόγου και Συνδρομή 60€

Παπαδέλλη Ευστρατία Μανταμάδος 20 €

Σταγωνά Βασιλεία Μανταμάδος 20 €

Βαξεβάνης Γιάννης Μανταμάδος 20 €

Παπακηρύκου Μαρία Μανταμάδος 20 €

Πατσέλας Ευστράτιος Μανταμάδος 20€

Σταμάτης Παναγιώτης Μανταμάδος 50€

Ψαρρού Μαρικούλα Μανταμάδος 20 €

Δούκα Αικατερίνη Μανταμάδος 20 €

Βογατζή Σταυρίτσα Μανταμάδος 20 €

Παρασκευαΐδου Λεσβία Μανταμάδος 20 €

Αρμενάκης Ευστράτιος Μυτιλήνη 40 €

Αψώκαρδος Ευάγγελος Μυτιλήνη 20 €

Μαυρίδου Στρατούλα Ορεστιάδα 20 €

Τσουκαλός Στράτος Μανταμάδος 20 €

Γιαννίκας Γιάννης Μανταμάδος 20 €

Κατίνα Τραγέλλη Μέτσικα Αυστραλία 50 €

Ταξιαρχούλα Ανουσά - Σεκέρογλου Αμερική
ενίσχυση Συλλόγου 50 €

Βαρταλαμίδης Γιώργος Μανταμάδος συνδρο-
μή 20 €

Ο Στράτος Καρακωνσταντής στη μνήμη του
πατέρα του Τάσου προσφέρει ως δωρεάν την
ετήσια Ασφαλιστική κάλυψη της αίθουσας του
Συλλόγου μας

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

- Δουκάκης Αλεξάνδρου – Δέσποινα Βαβλαδέλλη
- Ευστράτιος Ξενάκης – Ειρήνη Χαλικιώτη
- Στυλιανός Μιχαηλάρης – Νίκη Πρινάρη
Τους ευχόμαστε καλά στέφανα!

ΓΑΜΟΙ

- Απελτσώτου Βασιλική του Ελευθερίου – Χόφμαν Κάρολος
- Τζελαΐδου Στέλλα του Στυλιανού – Παπαμούτσος Βασίλειος
- Αποστόλου Μαρία του Ευστρατίου – Σαντίνο Κωνσταντίνος
- Παπαρηγορίου Μιχαήλ του Γεωργίου – Μαρμαρινού Αθανασία
- Καραντενιζλή Ευαγγελία του Μιχαήλ – Σπατίδογλου Αριστοτέλης
- Γιανναρέλλης Απόστολος του Ελευθερίου – Σακκά Ελένη
- Στρογγυλός Στρατής-Φώτης του Ευαγγέλου – Τσαμασλή Μάρθα
- Κρούγιος Ευστράτιος – Ηλία Άννα του Θεοδώρου
- Βεμβέτσου Νικολέτα του Ελευθερίου – Ραχιώτης Γεώργιος

Τους ευχόμαστε να ζήσουν ευτυχισμένοι.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

- Τσαρεσιώτη Βασιλική συζ. Γεωργίου Χασάπη έκανε κορίτσι
- Καραντενιζλή Ευαγγελία συζ. Σπατίδογλου Αριστοτέλη έκανε κορίτσι
- Δύρλα Αικατερίνη συζ. Στυλιανού Φιλίππου έκανε αγόρι
- Χατζηνικολάου Αικατερίνη συζ. Καπιωτέλλη Γαβριήλ έκανε αγόρι
- Σακκά Ελένη συζ. Γιανναρέλλη Αποστόλου έκανε κορίτσι
- Αντώνη Μαρίνα συζ. Ευστρατίου Βαρταλαμίδα έκανε αγόρι
- Μπενά Φιλία συζ. Ηλία Μιχαήλ Χαραλάμπου έκανε αγόρι
- Τσασμαλή Μάρθα συζ. Στρογγυλού Στρατή-Φώτη έκανε κορίτσι
- Καφετζέλη Καλλιρρόη συζ. Χατζηδημητρίου Κων/νου έκανε κορίτσι
- Λοϊζίδου Χρυστάλλα συζ. Σταμάτη Ευστρατίου έκανε κορίτσι
- Προκοπίου Γεωργία συζ. Ματθαίου Γεωργίου έκανε κορίτσι
- Γαλάτεια Στράτου Στυλιανίδα συζ. Γεωργίου Ξενάκη έκανε κορίτσι

Τους ευχόμαστε να τους ζήσει!

Ζητάμε συγνώμη, αλλά λόγω πληθώρας ύλης οι διαφημίσεις θα μπουν στο επόμενο τεύχος

τα μανταμαδιωτκα

Περιοδικό Συλλόγου Μανταμαδιωτών Λέσβου «Ο ΤΑΞΙΑΡΧΗΣ»,
Γ' ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 39, 3ος όροφος, 104 33 Αθήνα
FAX ΣΥΛΛΟΓΟΥ 210 9571105

ΤΕΥΧΟΣ 144, 37^{ος} ΧΡΟΝΟΣ

Κυκλοφορεί κάθε τρίμηνο
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2015

Ιδιοκτήτης Σύλλογος Μανταμαδιωτών Λέσβου «Ο ΤΑΞΙΑΡΧΗΣ»

ΕΚΔΟΤΗΣ: Κουρδουσά Μένη
Δράμας 9-11, Καλλιθέα, τηλ. 210 9586 998

ΥΛΗ - ΕΚΔΟΣΗ: ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:**

Γιαννακού Ιγνάτιος, Ζαφειρίου Μαρία,
Κοπριτέλλης Αποστόλης, Κουβδής Μέλπω,
Κουρδουσά Μένη, Παπαϊωάννου Νίκος

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ - ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΕΛ. Ι ΚΑΡΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ ΟΕ
ΝΙΚΑΙΑΣ 10, 104 34 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ 210 8826392
peritechnon@yahoo.gr

**Τα κείμενα να αποστέλλονται στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
meni.kurdusa@gmail.com**

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Εσωτερικού 20 € - Εξωτερικού 50 δολ.ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ:

Σας παρακαλούμε να μην τα στέλνετε στο όνομα του Συλλόγου, αλλά στις παρακάτω διευθύνσεις:

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΕΒΕΝΤΟΣ

Κοραλλίων 20, Περιστέρι 121 37
Τηλ.: 210 5013433, 210 5028054

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΠΡΙΤΕΛΛΗΣ

Μοσχονησίων 25-27, Καισαριανή 161 21
Τηλ.: 210 7251 847

ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΟΥΤΖΟΥΡΕΛΛΗΣ

Πρεβέζης 29, Κ. Πεύκη 151 21
Τηλ.: 210 8027555

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΗ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΗ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Ο ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ ΤΟΥ ΚΚΕ ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΑΣΟΣ ΜΕ ΤΟΝ
ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΟΛΣΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟ ΤΣΑΚΙΡΕΛΛΗ

Ο ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ ΤΟΥ ΚΚΕ ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΑΣΟΣ
ΜΕ ΤΟΝ ΑΛΕΚΟ ΣΑΜΑΡΑ

Ο ΓΕΡΑΓΩΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΙΚΟΡΕΤΖΟΣ

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Ο ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ ΓΙΑΤΡΟΣ ΜΑΚΗΣ ΑΞΙΩΤΗΣ ΧΟΡΕΥΕΙ ΣΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ
ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΙΑΣΩΤΗ ΧΡΗΣΤΟ ΓΛΕΖΕΛΛΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΓΑΒΡΙΗΛ

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΗ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΟΛΣΑ ΜΕΣΟΤΟΠΙΤΗΣ
ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΒΑΚΑΛΗΣ ΜΕ ΤΟ ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΣ ΤΗΣ ΟΛΣΑ
ΕΡΕΣΣΩΤΗ ΛΕΥΤΕΡΗ ΖΥΜΠΟΥΝΟΥΜΗ

Ο ΓΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ ΜΑΚΗΣ ΑΞΙΩΤΗΣ ΜΕ ΤΟΝ
ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΠΑΓΓΕΡΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΑΜΙΑ ΤΗΣ ΟΛΣΑ
ΣΤΡΑΤΗ ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟ

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΟΛΙΟΝ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ
ΜΥΡΣΙΝΗ ΒΑΡΤΗ

Το σύγχρονο Τυροκομείο του Συνεταιρισμού Μανταμάδου. Από το άρθρο του Μηνά Βαξεβάνη: **ΙΔΡΥΣΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ** (σελ. 14)